

Lekebergs kommun
Kommun@Lekeberg.se

Rektorn vid Lekebergsskolan 7-9
Agneta.Birgersson@Lekeberg.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn i Lekebergsskolan 7-9
i Lekebergs kommun

Tillsyn i Lekebergsskolan 7–9

Skolinspektionen genomför tillsyn i Lekebergs kommun under vintern 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Lekebergsskolan 7–9 besöktes av Skolinspektionen den 16 och 17 januari 2013.

Fakta om skolan

Lekebergsskolan 7–9 är en grundskoleenhet med 182 elever i årskurserna 7–9. Skolenheten är indelad i åldershomogena klasser. Skolan ligger i centralorten Fjugesta.

Skolenheten är organiserad i fyra arbetsenheter (A, B, D och resursenheten) som vardera leds av en enhetsledare. Skolenheten leds av en rektor. Enhetsledarna och rektor bildar en ledningsgrupp.

År 2012 nådde 81 procent av eleverna kunskapskraven i alla ämnen för årskurs 9 (jämfört med rikets 77 procent). Andelen elever som har uppnått kunskapskraven i alla ämnen har under de senaste fem åren (2008–2012) varierat mellan 62 och 81 procent. Det genomsnittliga meritvärdet har den senaste femårsperioden (2008–2012) varierat men alltid legat något under rikets resultat. År 2012 var det genomsnittliga meritvärdet 203 (jämfört med rikets 211).

Andelen elever som var behöriga till gymnasieskolans naturvetenskapliga och tekniska program var 83 procent vilket är samma resultat som eleverna i riket har. Andelen behöriga till gymnasieskolans övriga program var 88-89 procent (jämfört med rikets 85–88 procent).

Pojkarnas och flickornas kunskapsresultat i årskurs 9 är nästan lika. Det gäller framförallt det genomsnittliga meritvärdet där pojkarnas värde år 2012 var 202 poäng medan flickornas var 204 poäng. Flickornas meritvärde ligger dock under rikets resultat medan pojkarnas meritvärde ligger lite över rikets. Det ämne där högst andel elever nått målen år 2012 är engelska och lägst moderna språk.

Andelen elever med högre slutbetyg jämfört med provbetyget i de nationella ämnesproven 2012 i årskurs 9 är i ämnena svenska och engelska nästan i nivå med rikets resultat. Däremot fick 72,2 procent av eleverna i ämnena matematik högre slutbetyg (jämfört med rikets 25,6) och i kemi fick 56,6 procent av eleverna högre slutbetyg (jämfört med rikets 34,9).

Helhetsbedömning

Utgångspunkten för utbildningen är att alla elever ska nå målen och att skolan ska genomföra en verksamhet så att alla elever får möjlighet till detta. Skolans kunskapsresultat för årskurs 9 visar att skolan inte riktigt lyckas ge alla elever möjlighet att nå de kunskapskrav som ska uppnås. Det finns dock en strävan från skolans sida att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. De elever som är i behov av särskilt stöd får stöd och lärarna arbetar för att anpassa stödet. Däremot är processen för att eleven ska få särskilt stöd inte helt förankrad vid skolans alla arbets-

enheter vilket kan resultera i att elever från olika arbetsenheter inte utreds lika skyndsamt och i förlängningen inte får de särskilda stöd eleven har behov av inom rimlig tid.

Skolan har i stort ett dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete som utgår ifrån läroplanen och de nationella målen. Däremot analyseras inte skolans kunskapsresultat i kvalitetsarbetet. Både lärare och rektor medverkar i arbetet, men inte eleverna, men processen kring arbetet är inte tydlig och implementerad vid alla arbetsenheter vilket medför att alla enheters resultat inte kommer med i skolans kvalitetsarbete. Eftersom både delar av skolans kunskapsresultat och vissa arbetsenheters resultat inte finns med i skolans systematiska kvalitetsarbete finns det en risk att rektor och huvudmannen inte ser de verkliga behov som finns och inte kan göra prioriteringar som medför att undervisningen i skolan utvecklas. Skolan behöver även i sitt utvecklingsarbete ta reda på varför det är en anmärkningsvärd skillnad mellan elevernas slutbetyg och provresultaten från de nationella ämnesproven samt höja elevernas resultat och deras medverkan och inflytande i utbildningen.

Av intervjuer och resultat från olika enkäter framgår att Lekebergs skola 7–9 är en skolenhet där eleverna trivs och känner sig trygga. I arbetet med att motverka kränkningar behöver dock kartläggningen av verksamhetens behov relateras till de insatser som genomförs eller kommer att genomföras. Det ska även ske en uppföljning och utvärdering av insatserna. För att skolan än mer ska kunna arbeta med elevernas arbetsmiljö behöver ordningsreglerna förnyas så att eleverna känner sig delaktiga och känner att det är deras regler. Skolinspektionens enkät visar på låga resultat när det gäller studiero, ordningsregler, elevernas delaktighet och inflytande. Vilket bekräftar att skolan måste arbeta för att göra eleverna delaktiga i kvalitetsarbetet, arbetet mot kränkande behandling, upprättandet av ordningsregler och inflytande på undervisningen, givetvis inom kurs- och läroplanens ramar. Detta för att ge eleverna en reell möjlighet till påverkan och valmöjligheter. I detta ingår även att ändra på utformningen av språkvalet och ta bort avgifter från friluftsdagen så att även eleverna i Lekebergsskolan 7–9 får en författningensenlig valfrihet.

Skolinspektionens ingripande

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Lekebergs kommun en anmärkning.

Lekebergs kommun ska vidta åtgärder för att rätta till bristerna och redovisa de vidtagna åtgärderna till Skolinspektionen senast den 7 juni 2013.

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Skolan har brister i arbetet med elevinflytande genom att skolan saknar en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad.

- Eleverna har inte ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Den närmare utformningen av inflytandet ska anges i samband med planeringen av verksamheten. Enligt läroplanen ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med ålder och mognad. Läraren ska tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen. Rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Tillsynen visar att eleverna i alltför begränsad omfattning ges ett reellt inflytande över sin undervisning vad gäller arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. I Lekebergsskolan 7-9 är elevernas möjligheter till inflytande över det egna lärandet beroende av lärare, vilket bekräftas både av intervjuer och det mycket låga resultatet i Skolinspektionens enkät vad gäller delaktighet och inflytande. På frågan "Det är bara lärarna som bestämmer vad vi ska arbeta med på lektioner", säger 76 procent av eleverna att det stämmer ganska bra eller helt och hållet. Rektor bekräftar även att detta är ett utvecklingsområde men att forum som klassråd och elevråd finns vid skolan.

I samhällsorienterande ämnena ges exempel på där läraren utgår från elevernas intressen eller behov då man planerar undervisningen. I andra ämnen ges få exempel där elevernas möjligheter till inflytande kan beskrivas men eleverna kan till exempel få välja vilken skönlitterär bok som ska läsas eller välja redovisningssätt på en uppgift. Det finns också lärare som kan ge ett inflytande på initiativ från eleverna. Lärarna beskriver att de bjuder in eleverna men att undervisningsstoffet ibland är så stort att det reella inflytandet inte får plats.

Det finns inget uttalat gemensamt förhållningssätt inom skolan, om hur man arbetar för att ge eleverna inflytande i undervisningen. Däremot finns vissa insatser för att öka inflytandet inom utbildningen beskrivna i planeringen av verksamheten.

Sammanfattningsvis kan Skolinspektionen konstatera att eleverna inte varit med i arbetet med planen mot kränkande behandling, skolans kvalitetsarbete eller framtagandet av ordningsreglerna och få exempel kan ges på inflytande när det gäller arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Allt detta bekräftas av Skolinspektionens enkät där eleverna på frågan "I min skola är vi elever med och påverkar verksamheten" anser 53 procent att det stämmer dåligt eller inte alls.

Skolinspektionen bedömer därför att eleverna inte ges tillräcklig möjlighet till inflytande över undervisningen samt att skolan saknar en gemensam syn kring en progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad.

Författning

4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet och studiero**Bedömning**

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Ordningsreglerna har inte utarbetats under medverkan av eleverna och inte följts upp vid skolenheten.
- Planen mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Motivering*Ordningsregler*

Enligt skollagen ska ordningsregler finnas för varje skolenhet och de ska utarbetas under medverkan av elever. Reglerna ska även följas upp. Rektor är den som beslutar om reglerna.

Skolans ordningsregler utarbetades för minst tre år sedan och sedan dess har ingen uppföljning gjorts av reglerna varför inga elever som idag går på skolan haft möjlighet att medverka.

Ordningsregler som framtagits under elevmedverkan är även ett sätt för eleverna att få inflytande på sin utbildning och arbetsmiljö.

Skolan behöver följa upp de gamla reglerna och låta eleverna få möjlighet att medverka.

Planen mot kränkande behandling

Av skollagen och de allmänna råden (SKOLFS 2012:10) framgår att planen mot kränkande behandling ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Lekebergsskolan 7-9 har en plan mot kränkande behandling. Planen saknar tydliga konkreta mål och beskrivning av insatser som ska genomföras under året vilka utgår från de kartläggningar som skolan har gjort samt en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts. Det saknas även en rutin för att utreda, åtgärda och dokumentera då personal misstänks kränka någon elev. Dessutom ska elever ges möjlighet till att medverka i arbetet för att kunna påverka och bli delaktiga genom att exempelvis vara med och analysera resultatet av kartläggningar eller planera vilka insatser som ska sättas in. Eleverna på Lekebergsskolan 7-9 har endast medverkat i arbetet genom att besvara en enkät gällande arbetet mot kränkande behandling. Rektor behöver se till att eleverna medverkar i arbetet med kränkande behandling och att planen uppfyller författningarnas krav.

Författning

5 kap. 5 § skollagen

6 kap. 8 och 10 §§ skollagen

Särskilt stöd**Bedömning**

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Skolan brister i att anmäla till rektor om en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen.
- Rektor ser inte till att beslut fattas om åtgärdsprogram.

Motivering*Utredning*

Av skollagen kan utläsas att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Rektor ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt.

Lekebergs kommun har utformat en process för skolans arbete när en elev riskerar att inte nå målen eller på annat sätt har svårigheter i sitt skolarbete. Processen beskriver, i enlighet med författningarna, att rektor ansvarar för att utreda om ett behov av särskilt stöd föreligger eller ej. Om eleven är i behov av särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas.

Kommunens process är dock inte implementerad i skolans organisation. Tillsynen visar att rutiner för anmälan till rektor och när åtgärdsprogram ska utarbetas varierar. Detta visar sig genom att en del av arbetsenheterna inom skolan ger eleven stöd och skriver åtgärdsprogram och kontaktar skolans rektor/elevhälsoteam först då arbetsenheten uttömt sina pedagogiska idéer medan andra arbetsenheter anmäler till skolans elevhälsoteam, där rektor ingår, omgående. Det råder även en osäkerhet om åtgärdsprogram kan utarbetas efter utredning av skolans elevhälsoteam eller om åtgärdsprogram endast utarbetas för specialpedagogiska åtgärder som utreds av kommunens elevhälso-team. Eftersom de olika enheterna har olika rutiner när det gäller särskilt stöd kan det medföra att elevers behov inte utreds skyndsamt.

Beslut om åtgärdsprogram

Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn.

Om en utredning enligt 3 kapitlet 8 § skollagen visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektor eller den som rektor har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Åtgärdsprogram utarbetas efter utredning, där skolan elevhälsoteam oftast medverkat, av mentor tillsammans med specialpedagogen. Mentor beslutar om åtgärdsprogrammet. Rektor har inte överlåtit dvs. delegerat beslutanderätten till någon namngiven person på skolan vilket innebär att rektor som beslutsfattare ska underteckna åtgärdsprogrammen.

Författning

3 kap. 8–9 § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Det finns brister i skolans systematiska kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och medverkan av elever.

Motivering

Enligt skollagen ska varje skolenhet systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen uppfylls samt att det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Skolans kvalitetsarbete tar sin utgångspunkt i verksamhetsplanens målområden som bygger på läroplanen. Rektorn följer upp och utvärderar skolenhetens arbete utifrån dessa målområden och dokumenterar detta i en kvalitetsredovisning en gång per läsår samt redovisar planerade åtgärder i en verksamhetsplan inför kommande läsår. Motsvarande uppföljningsprocess ska genomföras i arbetsenheterna inom skolan. Arbetsenheternas uppföljning och resultat ska sedan följa med till den gemensamma skolans utvärdering av verksamhetsplanen som sker i slutet av vårterminen och resultatet av utvärderingen presenteras i kvalitetsredovisningen. Vid intervjun framkommer dock att inte alla arbetsenheter har en systematisk uppföljning av deras måluppfyllelse inom de gemensamma målområdena. Detta gör att inte alla arbetsenheters kvalitetsarbete ligger till grund för den skolgemensamma uppföljningen. Skolenheten följer dock upp värdegrundsresultaten och lärare är delaktiga i det arbetet. Eleverna har via frågeenkäter varit delaktiga när det gäller värdegrundsarbetet men har inte på något annat sätt deltagit i skolans kvalitetsarbete.

Dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet visar även att rektorn och lärarna inte tar skolans kunskapsresultat som utgångspunkt i analys av skolenhetens förbättringsbehov eller för planering av utvecklingsarbete. Skolenheten saknar även sammanställningar av kunskapsresultat på ämnesnivå för grupp- och skolnivå i vissa ämnen, vilket medför att skolan inte har tillräckligt underlag för att analysera kunskapsresultaten utifrån skillnader mellan ämnen, grupper av elever eller hur kunskapsresultaten förändras över tid.

Skolan har även under några år haft anmärkningsvärda skillnader mellan elevernas resultat på nationella ämnesprov och de betyg som eleverna fått inom matematik och

de naturvetenskapliga ämnena. Dessa signaler är exempel på information som mycket väl kan ingå i skolans uppföljning av undervisningens kvalitet.

Sammantaget har skolan en planering, uppföljning och dokumentation av skolans kvalitetsarbete med fokus på läroplansmålen men rektorn behöver se till att alla arbetsenheters resultat ingår i skolenhetens kvalitetetsarbete och att analyser och bedömning även utgår från skolans kunskapsresultat och undervisningens kvalitet.

För huvudmannen ska kunna göra prioriteringar och rätt insatser och för skolans kommande planering för att förbättra undervisningens kvalitet är det viktigt att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet och utvecklingsbehov.

Elever ska även medverka i kvalitetsarbetet och elevers vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Författning

4 kap. 4–5 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Utbildningen är inte avgiftsfri.
- Huvudmannen ser inte till att eleverna ges språkval i enlighet med författningarna.

Motivering

Avgifter

Enligt skollagen ska utbildningen för elever vara avgiftsfri.

Elever ska kunna delta i skolans utbildning, vilken innefattar aktiviteter, utan att bli tvungna att avstå från detta på grund av att man inte har råd, därför är skolan avgiftsfri med undantag för enstaka inslag som medför en obetydlig kostnad för eleverna.

En gång per år har eleverna friluftsdag. Eleverna erbjuds ett antal alternativa aktiviteter som är gratis men även till exempel slalomskidåkning där liftkortet kostar 150 kr och skidhyran är 130 kr eller curling och långfärdsskridskotur för 50 kr. Skolinspektionen bedömer att slalomskidåkningsalternativet är mer än vad som kan anses vara en obetydlig kostnad för eleven.

Språkval

Enligt skollagen ska det finnas språkval och huvudmannen ska som språkval erbjuda minst två av språken franska, spanska och tyska. Huvudmannen ska sträva efter att därutöver erbjuda andra språk som språkval. En elev får i stället för ett språk som erbjudits d.v.s. franska, tyska eller spanska välja något av följande språk som språkval: 1) det språk som eleven ska erbjudas modersmålsundervisning i, 2) svenska eller svenska som andraspråk under förutsättning att eleven i övrigt får undervisning i svenska eller svenska som andraspråk, 3) engelska, eller 4) teckenspråk.

Däremot är huvudmannen inte skyldig att anordna undervisning i ett språk som erbjuds som språkval d.v.s. franska, tyska eller spanska eller modersmålsundervisning, svenska eller svenska som andra språk, engelska eller teckenspråk om färre än fem elever väljer språket. Detta gäller dock inte om det språk som avses är modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk (finska, samiska, romani chib, meänkieli och jiddisch). 7 § Språklag (2009:600)

Eleverna i Lekebergs kommun får möjlighet att välja minst två av språken tyska, franska och spanska inför årskurs 7.

Kommunen behöver inom språkvalet även låta eleverna få välja modersmålet, svenska eller svenska som andraspråk, engelska, eller teckenspråk. Om minst fem elever inom kommunen väljer samma språk är huvudmannen skyldig att ge undervisning, förutsatt att det inte är ett minoritetsspråk.

Författning

10 kap. 10 § skollagen

10 kap. 4 § skollagen, 9 kap. 5–7 §§ skolförordningen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredarna Ingela Djurberg och Mikael Ejerblom.

På Skolinspektionens vägnar

Gunnar Olausson
Enhetschef

Yvonne Hoffmann
Utredare/Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).